

16 Dliteanas Stampála Tobac a Iarchur

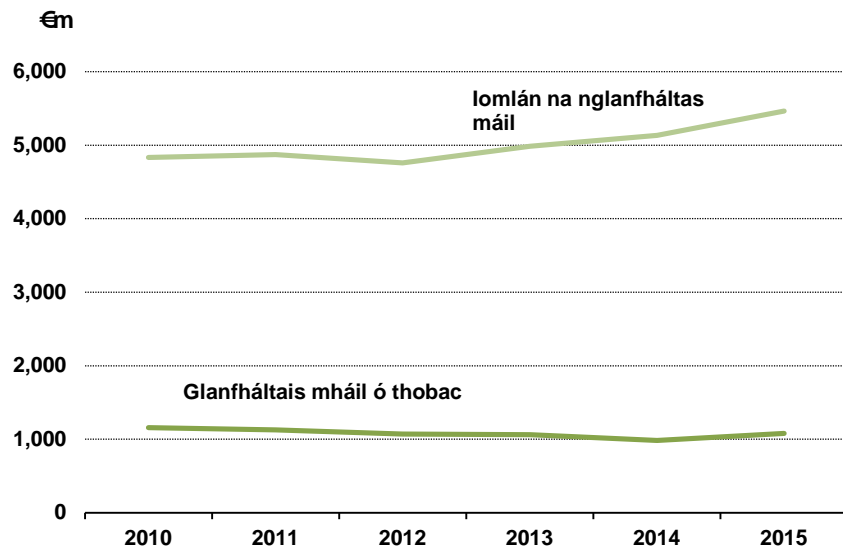
16.1 I mí Dheireadh Fómhair 2015, thug na Coimisinéirí Ioncaim cead do chuideachta cuid d'íocaíocht as dliteanas stampála tobac a bhí dlite i mí na Nollag 2015 a iarchur go dtí mí Eanáir 2016. Dá bharr sin, níor íocadh cuid shuntasach – coibhéis 11% de dhliteanas iomlán stampála tobac na cuideachta don bhliain 2015 – go dtí an 28 Eanáir 2016, cé go mbeadh sé le híoc ar an 21 Nollaig 2015 sa ghnáthchúrsa.¹

16.2 Tá curtha faoi chaibidil sa tuarascáil seo

- an próiseas cánach le haghaidh táirgí tobac
- na himthosca eisceachtúla ar chinn na Coimisinéirí Ioncaim an íocaíocht a iarchur dá mbarr
- an próiseas a úsáideadh leis an iarchur a cheadú

16.3 B'ionann omlán na nglanfháltas máil in 2015 agus €5.46 billiún, méid ar bhain €1.08 billiún de, nó beagáinín níos lú ná 20%, le mál tobac (Féach Fíor 16.1).

Fíor 16.1 Glanfháltas máil, ó 2010 go 2015

¹ Ní nochtar suim iarbhair an iarchurtha toisc go mb'fhéidir go bhféadfaí an chuideachta a aithint.

² Tá i gceist le 'Táirgí sainithe tobac' toitíní agus tobac mínghearrtha a úsáidtear le toitíní a rolladh. Ní ghearrtar cáin stampála ar 'tháirgí eile tobac', amhail todóga, tobac píopa agus cineálacha eile tobac caite, ach tá cáin fós iníoctha ar a leithéid de tháirgí.

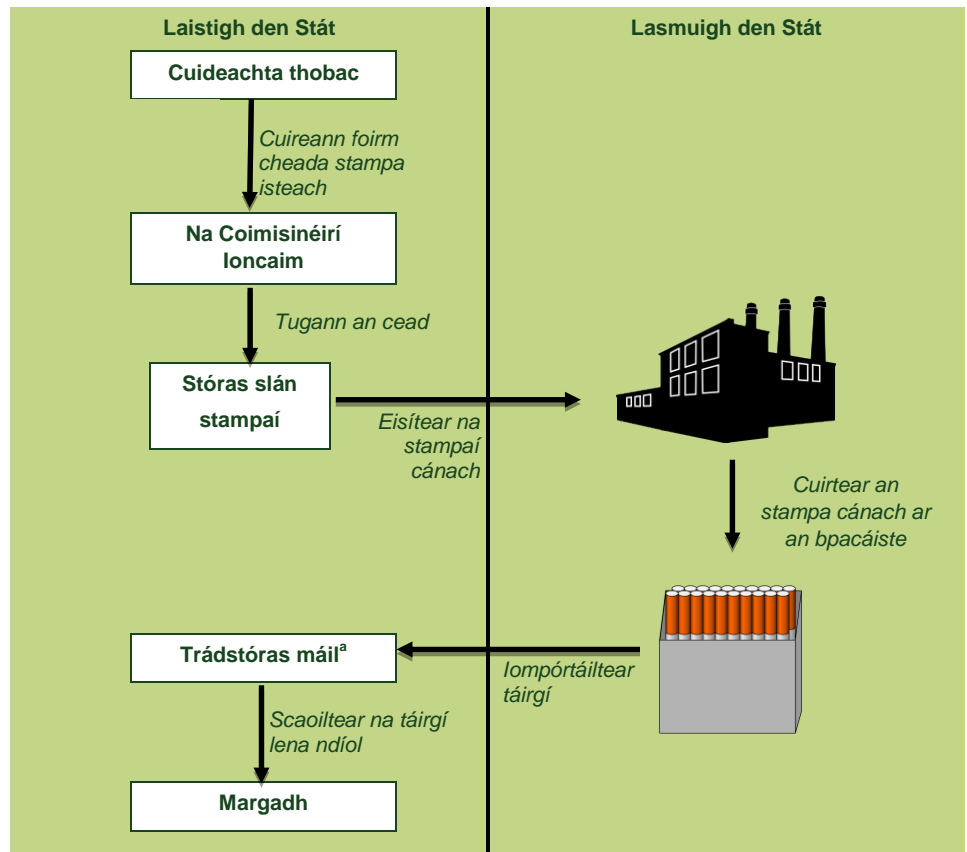
Foinse: Oifig na gCoimisinéirí Ioncaim

Stampaí cánach tobac

16.4 Éilítear ar chuideachtaí tobac stampa cánach, arna eisiúint ag na Coimisinéirí Ioncaim, a chur ar tháirgí sainithe tobac atá le cur ar díol in Éirinn.² Cuirtear an stampa go díreach ar an bpacáiste faoi bhun an chumhdaigh ceallafáin. Léiríonn an stampa cánach an méid cánach atá dlite ar gach pacáiste tosaithe, agus cuireann sé in iúl gur íocadh an cháin ar an táirge má tá sé ann. Tá achoimre déanta i bhFíor 16.2 ar an gcóras stampála cánach tobac.

- 16.5 Níl baint ach ag líon an-bheag cuideachtaí le cáin a íoc ar tháirgí tobac agus táirgtear na toifíní uile agus an chuid is mó den tobac féinrollta do mhargadh na hÉireann taobh amuigh den Stát.

Fíor 16.2 An córas stampála cánach tobac

Foinse: Oifig an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste

Nóta: a Bíonn ríomhcháipéis riaracháin in éineacht le táirgí monaraithe tobac nuair a thugtar isteach sa Stát iad. Réitítear í sin le barántas leaindeáilte a chuireann an chuideachta tobac isteach ag deireadh gach míosa.

- 16.6 Cuireann baill foirne de chuid na gCoimisinéirí loncaim an chuideachta cánach ar an eolas roimh am seachadta beartaithe na stampaí cánach agus téann siad chuig an gcuideachta le maoirseacht a dhéanamh ar fháil na stampaí freisin. Ar sheachadadh na stampaí, cuireann oifigeach údaraithe na cuideachta tobac agus na ball foirne de chuid na gCoimisinéirí loncaim atá i láthair líon na stampaí a fuarthas agus na sonraí maidir leo i gcomparáid leis na sonraí atá sa duillín seachadta.

Athruithe ar an reachtaíocht a bhaineann le táirgí tobac

- 16.7 Thug an tAontas Eorpach dlíthe, riaracháin agus forálacha riaracháin nua isteach in 2014 a bhaineann le monarú, cur i láthair agus díol táirgí tobac agus táirgí gaolmhara.¹ Rinneadh foráil sa treoir d'athruithe ar fhormaid pacáistí tobac, lena n-áirítear méadú ar mhéid an rabhaidh sláinte agus ar a shuíomh ar an bpacáiste. Éilítear leis an bhforáil sin 65% d'éadan agus de chúl an phacáiste a bheith clúdaithe ag dhá chomhrabhadh sláinte.

1 Treoir ón AE 2014/40/AE.

- 16.8** Tar éis an 20 Bealtaine 2016, ní ceadmhach do chuideachtaí tobac pacáistí tobac a mhonarú ná a sholáthar sa chás nach gcomhlíonann siad an treoir nua. Is ceadmhach, áfach, táirgí a monaraíodh roimh an 20 Bealtaine 2016 faoi na seanrialúcháin a dhíol go dtí an 20 Bealtaine 2017.
- 16.9** D'fhógair an Roinn Sláinte ar an 18 Márta 2016 díolúine idirthréimhseach le ceadú suíomh an stampra cánach a bhíonn ar tháirgí tobac a fhágáil gan athrú as seo go ceann trí bliana. Go dtí sin, ní raibh cuideachtaí tobac cinnte cibé acu an dtabharfaí rialúcháin nua isteach le formáid nua phacáiste a shonrú agus céard a bheadh sna rialúcháin sin maidir le suíomh na stampaí.

Socruithe Íocaíochta Cánach

- 16.10** Íoctar an cháin táirge tobac i leith táirgí sainithe tobac trí stampaí cánach arna n-eisiúint ag na Coimisinéirí Ioncaim a cheannach.¹ Gintear an dlíteanas i leith an stampra tobac tráth a dtógann an chuideachta tobac na stampaí cánach ó stóras slán na stampaí.
- 16.11** Ceadaítear faoin reachtaíocht gnáth-thréimhse iarchurtha dhá mhí leis an dlíteanas stampála cánach a íoc, .i. caithfidh an chuideachta tobac íoc as stampaí cánach a cheannaítear i mí na Bealtaine i mí Iúil. Ní bhíonn an t-iarchur dhá mhí mar an gcéanna ag deireadh na bliana, tráth a gcaithfear gach dlíteanas stampála cánach do mhí Dheireadh Fómhair, mí na Samhna agus leath de mhí na Nollaig a ghlanadh ar an 21 Nollaig.
- 16.12** Chun leas a bhaint as íocaíocht iarchurtha, ní mór do chuideachtaí tobac an cháin táirge tobac agus an dlíteanas stampála tobac a urrú trí urrús nó banna bainc, a bheadh ar fáil ag na Coimisinéirí Ioncaim i gcás loiceadh. Sonraíonn an t-urrús an tsuim a bhféadfadh an t-urra a bheith faoi dhlíteanas ina leith in aon mhí féilire, le foráil go mbeidh dlíteanas foriomlán féideartha an urra suas le 3.2 oiread na suime sin.
- 16.13** I gcásanna inar mó an dlíteanas míosúil stampála cánach atá dlite ná suim an urrúis, déanann na Coimisinéirí Ioncaim teagmháil leis an gcuideachta tobac agus éilíonn uirthi an dífríocht a íoc láithreach bonn. Íoctar an t-iarmhéid ar an ngnáthdháta le haghaidh an dlíteanais mhíosúil sin.

¹ Alt 73 (2), an tAcht Airgeadais, 2005.

² Sonraítear in Alt 73 (2) den Acht Airgeadais, 2005 "Is trí stampaí cánach arna n-eisiúint ag na Coimisinéirí a cheannach a íocfar cáin táirgí tobac i leith táirgí tobac sonraithe ach amháin i gcás go gceadóidh na Coimisinéirí, in imthosca eisceachtúla, an íocaíocht a bheith faoi réir na bhforálacha lena rialaítear táirgí tobac eile."

³ Leagtar amach in Alt 74(c) den Acht Airgeadais, 2005 na téarmaí i ndáil le híocaíochtaí a iarchur i leith táirgí tobac eile.

⁴ Alt 69, an tAcht Airgeadais, 1994.

Íocaíocht a Iarchur

- 16.14** In imthosca eisceachtúla, tá de chumhacht ag na Coimisinéirí Ioncaim ceadú do tháirgeoirí táirgí sainithe tobac (.i. táirgí ar féidir stampra a chur orthu) leas a bhaint as na forálacha lena rialaítear íoc na cánach ar tháirgí eile tobac.² D'fhéadfaí íocaíocht as stampaí tobac a fuarthas i mí Dheireadh Fómhair – lár mhí na Nollag a iarchur suas le haon mhí amháin tar éis eascairt an dlíteanais ar an gcaoi sin.³ Rinneadh an fhoráil sin do chásanna eisceachtúla sa bhliain 1994 ar an gcéad dul síos, rud a tháinig in éifeacht ar an 1 Deireadh Fómhair 1996.⁴ D'fheidhmigh na Coimisinéirí Ioncaim an chumhacht sin den chéad uair in 2015, mar atá leagtha amach anseo thíos.

Imthosca eisceachtúla

- 16.15** Níl aon sainmhíniú tugtha ag na Coimisinéirí Ioncaim ar a bhfuil i gceist le himthosca eisceachtúla. Thug na Coimisinéirí Ioncaim faoi deara go bhféadfadh sé go mbeadh iarracht le sainmhíniú a thabhairt ar na imthosca nó na himeachtaí ar leith chun críche na reachtaíochta ina cúis le cásanna ina gcruthódh cáinócóirí a leithéid d'imeachtaí eisceachtúla d'fhonn leas a bhaint as na buntáistí gaolmhara.

- 16.16** Rinne cuideachtaí tobac cás do na Coimisinéirí Ioncaim i mí Dheireadh Fómhair 2015 nach mbeidís in ann stoc a tháirgeadh a bheadh ag teacht leis an treoir nua faoi ghearrfhógra ós rud é nach raibh aon duine cinnte faoi fhormaid an phacáiste nua. Mar gheall go dtáirgtear na táirgí tobac do mhargadh na hÉireann taobh amuigh den Stát, níl sa táirgeadh sin ach gné an-bheag de rith táirgeachta na cuideachtaí tobac ar an iomlán, rud a fhágann go gcaithfear na rití táirgeachta i gcomhair na hÉireann a chur in áirithe i bhfad roimh ré.
- 16.17** Thug na cuideachtaí tobac le fios nach mbeadh ach stoc teoranta ar fáil, nó nach mbeidh stoc ar bith ar fáil, do mhargadh na hÉireann tar éis 20 Bealtaine 2016 mura bhféadfaidís táirgí tobac a stoc-charnadh. Shainaithin na Coimisinéirí Ioncaim riosca go bhféadfadh easpa nó ganntanas táirgí dleathacha tobac a bheith ina gcúis le méadú ar dhíolacháin mhídhleathacha tobac, agus go gcaillfí ioncam cánach ó tháirgí tobac dá bhrí sin.

An t-iarchur íocaíochta a cheadú

- 16.18** Thosaigh cuideachta tobac amháin ag stoc-charnadh táirgí sainithe tobac in 2015 le haghaidh mhargadh na hÉireann in 2016. Mar thoradh air sin, bhí an tsuim iomlán a bhí le híoc ag an gcuideachta sin as stampaí cánach do mhí Dheireadh Fómhair, mí na Samhna agus an chéad leath de mhí na Nollag beagnach dhá oiread na tréimhse céanna in 2014.
- 16.19** I mí Dheireadh Fómhair 2015, thug na Coimisinéirí Ioncaim cead don chuideachta cuid den íocaíocht a bhí dlite i mí na Nollag 2015 a iarchur go dtí mí Eanáir 2016. Bhí an tsuim a iarchuireadh suntasach sa chaoi go raibh sí comhionann le 11% de dhilteanas stampála tobac na cuideachta don bhliain 2015. D'eascair an t-iarchur de bharr gur eisceachtúil a bhí an neamhchinnteacht maidir le formáid nua an phacáiste. Dhearbhaigh an chuideachta nach scaoilfí na táirgí tobac a bhí i gceist lena ndíol go dtí go mbeadh an íocaíocht faighte ag na Coimisinéirí Ioncaim in 2016. Is dá bharr sin nach raibh an tsuim a iarchuireadh san áireamh sa tsuim a aistríodh chuig an Státchiste i mí na Nollag 2015.
- 16.20** Ceadaíodh iarchur na híocaíochta tar éis plé ó bhéal idir Bainisteoir an Cheantair Alcóil, Tobac agus Iolraithe i Rannóg na gCásanna Móra agus an Rúnaí Cúnta atá freagrach as Rannóg na gCásanna Móra. Is cosúil nár choinnigh na Coimisinéirí Ioncaim taifead foirmeálta ar an bpróiseas ceadaithe.
- 16.21** Thug na Coimisinéirí Ioncaim faoi deara nár tugadh an ceadú ó bhéal ach amháin tar éis roinnt plé a dhéanamh ar an gceist agus i ndiaidh roinnt cruinnithe a eagrú, inar chuir Bainisteoir an Cheantair an Rúnaí Cúnta ar an eolas faoin gcás.
- 16.22** Ceadaíodh socrú iarchurtha cosúil do chuideachta eile in 2016.

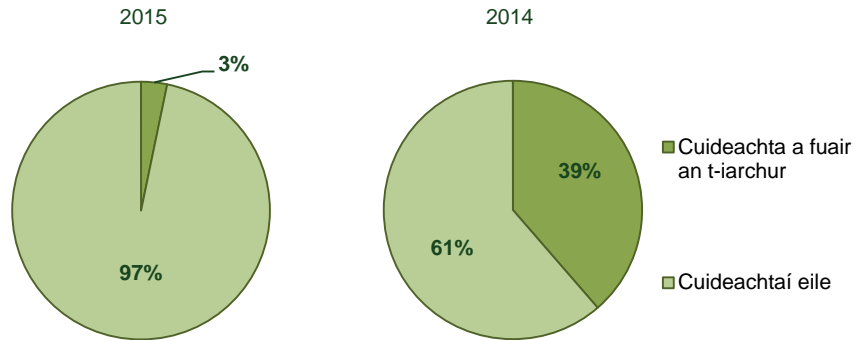
Cur chuige cuntasaíochta

- 16.23** Eascraíonn an dliteanas as cáin táirge tobac tráth a n-eisítear na táirgí sainithe tobac lena dtomhailt sa Stát.¹ Nuair a cheannaíonn cuideachtaí tobac stampaí tobac, agus nuair a íocann siad astu, breacann na Coimisinéirí Ioncaim na suimeanna síos mar thaiscí ar chlár comhardaithe Chuntas na gCoimisinéirí Ioncaim. Aistrítear na suimeanna taisce chuig an Státchiste ar bhonn míosúil. Nuair a eisítear na táirgí sainithe tobac lena dtomhailt, scaoiltear na taiscí arna mbreacadh síos i ndáil leis na táirgí sin agus breactar síos mar fháltais ón gcáin táirge tobac sa tréimhse áirithe sin iad.

¹ Alt 73 (1), an tAcht Airgeadais, 2005.

- 16.24** Tá léirithe i bhFíor 16.3 miondealú ar na taiscí táirge tobac a bhíonn á gcoinneáil ag na Coimisinéirí Ioncaim ag deireadh na bliana thar ceann na gcuideachtaí tobac siúd a bhaineann leas as an gcóras stampála cánach.

Fíor 16.3 Taiscí táirge tobac na gcuideachtaí a bhaineann leas as an gcóras stampála cánach amhail ag deireadh na bliana, 2014 agus 2015

Foinse: Anailís arna déanamh ag Oifig an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste

- 16.25** Bhí luach thaiscí na gcuideachtaí eile mar an gcéanna ag deireadh na bliana sa dá bhliain a bheag nó a mhór. Ní raibh luach thaiscí na cuideachta a fuarthas an t-iarchur ag deireadh 2015 ach 5% de luach a cuid taiscí ag deireadh 2014.

Conclúidí agus moltaí

- 16.26** Bhí urrús imleor ag an gcuideachta a bhain leas as an iarchur i leith a dlíteanais stampála tobac tráth ar iarchuireadh an íocaíocht. D'fhág coinníollacha an urrúis sin go bhféadfadh na Coimisinéirí Ioncaim éileamh ar an urra suas le 3.2 oiread na suime dlíte in aon mhí féilire a íoc leo dá loicfeadh an chuideachta ar an íocaíocht. Níorbh ann d'aon riosca cánach dá bhrí sin.
- 16.27** Tugadh isteach an reachtaíocht faoina gceadaítear do na Coimisinéirí Ioncaim íocaíochtaí as dlíteanas stampála cánach a iarchur in imthosca eisceachtúla sa bhliain 1994 den chéad uair. Níor fheidhmigh na Coimisinéirí Ioncaim an chumhacht sin go dtí 2015. Níl nós imeachta i scríbhinn i leith a leithéid d'iarchur a cheadú leagtha síos ag na Coimisinéirí Ioncaim.

Moladh 16.1

Nuair a fheidhmíonn na Coimisinéirí Ioncaim cumhachtaí, go háirithe nuair atá na cumhachtaí sin á bhfeidmiú den chéad uair, ba chóir próiseas ceadaithe a leagan síos, ina bhfuil na leibhéil éagsúla údaráis a bheidh ag teastáil leagtha amach.

Freagra an Oifigigh Cuntasaíochta

Aontaithe. Mar a tugadh faoi deara, ba é seo an chéad uair a ghair Rannóg na gCásanna Móra an fhoráil maidir le himthosca eisceachtúla atá sa reachtaíocht. Cé gur chomhlíon an próiseas ceadaithe an reachtaíocht ábhartha, cuirfear i bhfeidhm nós imeachta lena leagtar síos na húdaráis éagsúla a bhíonn ag teastáil leis na cumhachtaí a fheidmiú a bhaineann leis an reachtaíocht um an gCáin Táirge Tobac.

16.28 Ba chóir go mbeadh taifead soiléir, i scríbhinn ann ar na cinntí a dhéanann na Coimisinéirí Ioncaim, go háirithe i gcás suimeanna móra a d'imreodh tionchar ar fhiigiúirí fáltais an Státchiste. Sa chás áirithe seo, bhí sé de cheart ag na Coimisinéirí Ioncaim taifead foirmeálta a choinneáil ar iarchur na híocaíochta, lena n-áirítear cás gnó oifigeach a mholta ar son an iarchurtha, mar aon le cead sínithe oifigiúil oifigeach a cheadaithe.

Moladh 16.2

Ba chóir do na Coimisinéirí Ioncaim a chinntiú go gcoinnítear taifead foirmeálta ar gach uile chinneadh, lena n-áirítear cur isteach agus ceadú an cháis gnó, go háirithe i gcás suimeanna móra a d'imreodh tionchar ar fhiigiúirí fáltais an Státchiste.

Freagra an Oifigigh Cuntasaíochta

Aontaithe. Tá córas ceadaithe láidir i bhfeidhm ag na Coimisinéirí Ioncaim lena leithéid de chinntí a dhéanamh. Admhaítear, áfach, gur cheart go mbeadh próiseas foirmeálta i bhfeidhm le taifead a choinneáil ar chinntí den sórt sin.